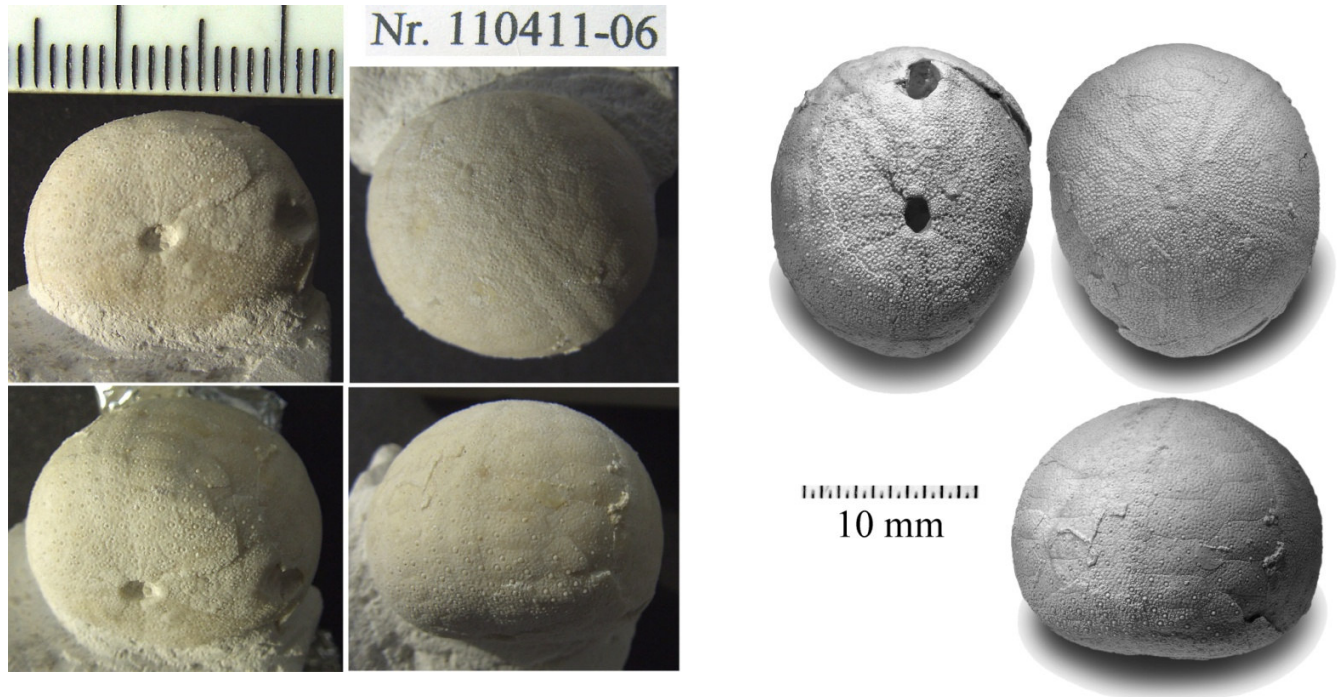

Evaluering af DK705, et irregulært søpindsvin fra Sen Maastrichtien, Sen Kridt på Stevns.

Finder: Arne Lund, Lindevang 17, 4970 Rødby. Mobil tlf. 2251 4851.

Findested: Skrivekridt fra Stevns Kridtbrud, Stevns.

Geologisk alder: Sen Maastrichtien, Surlyk brachiopod-zone 10, Sen Kridt.

Fotos: Tv., før præparation: Søren Bo Andersen. Th., efter præp.: Sten L. Jakobsen, SNM (Geologisk Museum).

Beskrivelse:

DK 705 er et skaleeksemplar af et lille, oprindeligt næsten cirkulært søpindsvin med en diameter på ca. 18 mm. Højden er noget mindre end diameteren. Overgangen fra siden til basis (bunden) er afrundet og gradvis, så hele skallen får et lidt kugleagtigt udseende med en lidt fladere bund. Det er svært at se, om peristomet (mundåbningen) har været en smule skæv (skrå). Periproktet (gattet) er placeret på overgangen mellem underside og lateralområde – formen af gattet er en smule tværoval. Der er et svagt tilløb til phylloder nær mundåbningen.

Bedømmelse:

I skrivekridtlagene (i brachiopod-zone 10) i kridtgraven, Stevns Kridtbrud er søpindsvin ikke sjældne. Der er heriblandt to arter, som ved første øjekast kunne minde om DK705 – det er *Galerites sulcatoradiatus* (bl.a. Ravn (1927): =*Conulopsis sulcatoradiatus*) og *Conulus magnificus* (hos Ravn (1927)), men en nærmere sammenligning udelukker begge disse arter. *G. sulcatoradiatus* er den, der ligner mest, men den har en meget skarpere overgang til en flad til let konkav underside, hvor DK705 som nævnt ovenfor er meget rundere. *C. magnificus* er normalt meget større (3-4x), men det kunne selvfølgelig her dreje sig om et juvenilt eksemplar. Mundåbningen hos *C. magnificus* er meget skrå, hos DK705 er den i bedste fald kun lidt skrå. Slægten *Conulus* har et anderledes porearrangement i ambulacrafelterne end det tilsyneladende enkle

hos DK705. En mulig slægtshenføring kunne være til *Echinogalerus*, selv om DK705 ikke på alle punkter stemmer overens med en beskrevet art af denne slægt. Kutscher (1979) nævner to arter fra Tidlig Maastrichtien skrivekridt på Rügen (Tyskland). Den nærmest-lignende af disse to er *E. hemisphaericus*, men den tyske art er meget lavere (fladere) end DK705. Van d. Ham & Van Birgelen (2003) gennemgår fem arter af *Echinogalerus* i deres oversigt over slægtens optræden i lagene i Maastricht-området i Holland. Blandt disse ligner DK705 mest arten *E. vetchauensis* (også nævnt af Jagt (2000) og Smith & Jeffery (2000)), og denne art er da også herfra kendt fra Sen Maastrichtien (seneste nævnte forekomst er fra Kunrade Chalk, som dog er en smule ældre end lagene i Stevns Kridtbrud). Det næsten cirkulære omrids og mundens og gattets placeringer (se Van der Ham & Van Birgelen (2003) Fig. 9, p.257) minder om DK705's, men igen er DK705 ikke så lav/flad som den hollandske art. Jeg er bekendt med en kommunikation med dr. John Jagt, fra Maastricht Museum, hvor han udtrykker sin usikkerhed med hensyn til slægts-indplaceringen af DK705. Han foreslår eventuelt et tilhørsforhold til slægten *Conulus*, men min opfattelse er, at hvis dette skulle vise sig holdbart, måtte det bl.a. pga. mundåbningens manglende kraftige skråhed i så fald nok dreje sig om en anden (ny) art end den *Conulus magnificus*, der i forvejen findes i skrivekridtet i Stevns Klint. DK705 er en type søpindsvin **der altså ikke er kendt tidligere**, og på trods af lidt sammentrykning og brud på skallen, er denne hel, og de for slægtsbestemmelsen vigtige porer i ambulacralfeltet vil kunne studeres (kræver en vis forstørrelse). **DK 705 bør efter min opfattelse erklæres for Danekræ** og sikres for de danske museumssamlinger.

Erstatning:

Stykkets **ekstreme sjældenhed** (der kendes for tiden kun dette ene eksemplar) og forholdsvis **gode bevaring**, og at det sandsynligvis drejer sig om **en endnu ubeskrevet art** gør, at jeg foreslår en **erstatning på X kr.**

Litteratur:

- Jagt, JWM, 2000. Late Cretaceous-Early Palaeogene echinoderms and the K/T boundary in the southeast Netherlands and Northeast Belgium – Part 4: Echinoids. Scripta Geol., 121: 181-375. Leiden.
- Kutscher, M, 1979. Neue Echiniden aus dem Unter Maastricht der Insel Rügen. III. Vertreter der Gattungen *Echinogalerus* König 1825 und *Galerites* Lamarck 1801. Z. geol. Wiss. Berlin 7, 559-569.
- Ravn, JPJ, 1927. De Irregulære Echinider i Danmarks Kridtaflejringer. D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter, Naturvidensk. og Mathem. Afd., 8. Række. XI. 4. København.
- Smith, AB & Jeffery, CH, 2000. Maastrichtian and Paleocene Echinoids: A key to world faunas. Special Papers in Palaeontology, 63, The Palaeontological Association, London.
- Van der Ham, R & Van Birgelen, M, 2003. The echinoid genus *Echinogalerus* in the Maastrichtian type area. Netherlands Journal of Geosciences / Geologie en Mijnbouw 82 (3): 247-260.

Med venlig hilsen

Aarhus, den 10. juni 2013.

Søren Bo Andersen, sba@geo.au.dk

Geologisk konservator emeritus, palæontolog, Institut for Geoscience, Aarhus Universitet